

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету
міжнародних економічних відносин
проф. Палінчак М.М.
«28» серпня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕКОНОМІЧНА ІСТОРІЯ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 міжнародні відносини
Спеціальність	292 міжнародні економічні відносини
Освітня програма	«Цифрові технології у міжнародному бізнесі»
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету

міжнародних економічних відносин

_____ проф. Палінчак М.М.

«_____» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІЧНА ІСТОРІЯ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 міжнародні відносини
Спеціальність	292 міжнародні економічні відносини
Освітня програма	«Цифрові технології у міжнародному бізнесі»
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2024

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Економічна історія» є формування у студентів комплексного наукового уявлення про закономірності еволюційного розвитку економіки різних цивілізацій для розуміння генезису та закономірностей функціонування економічних систем, а також поглиблення економічного світогляду студентів шляхом вивчення історичного досвіду запровадження економічних реформ, перш за все у країнах із високорозвиненою ринковою економікою.

Предметом вивчення економічної історії є господарство в історичному розвитку, економіка країн світу в сукупності і різноманітності форм вияву на кожному конкретному історичному етапі. Важливим напрямом історико-економічного аналізу є історія господарських механізмів, галузей господарств, окремих економічних проблем, інститутів і категорій.

Завдання дисципліни – допомогти майбутнім фахівцям у виборі необхідних для суспільства й економічного розвитку країни заходів із урахуванням історичного досвіду різних країн і народів та вітчизняних реалій сьогодення.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК9. Уміння бути критичним та самокритичним.

ЗК12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Фахові (спеціальні) компетентності:

СК1. Здатність виокремлювати характерні ознаки та тенденції розвитку світового господарства, особливості реалізації економічної політики та світових інтеграційних/деінтеграційних процесів, у тому числі євроатлантичної інтеграції.

СК 2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

СК4. Здатність обґрунтовувати особливості реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.

СК11. Здатність проводити дослідження економічних явищ та процесів у міжнародній сфері з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Економічна історія» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Цифрові технології у міжнародному бізнесі», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземними мовами усно і письмово, фахово використовувати економічну термінологію.	ПРН 2
Систематизувати й упорядковувати отриману інформацію щодо процесів і явищ у світовому господарстві; оцінювати та пояснювати вплив ендогенних і екзогенних факторів на них; формулювати висновки і розробляти рекомендації з урахуванням особливостей національного і міжнародного середовища.	ПРН 4
Розуміти, виділяти й описувати нові явища, процеси й тенденції глобального розвитку, механізми й інструменти реалізації економічної політики та світових інтеграційних / дезінтеграційних процесів, у тому числі та євроатлантичної інтеграції.	ПРН 8
Ідентифікувати та виокремлювати особливості функціонування суб'єктів міжнародних відносин та моделей їх економічного розвитку.	ПРН 10
Обґрунтовувати власну думку щодо конкретних умов реалізації форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.	ПРН 11
Здійснювати комплексний аналіз складних економічних систем, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.	ПРН 12
Досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі розуміння категорій, законів; виділяючи й узагальнюючи тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.	ПРН 18

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Економічна історія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вільно спілкуватися у професійній діяльності державною та іноземними мовами усно і письмово. Вивчити і засвоїти економічну термінологію та вміти її використовувати у сфері обраного фаху.	ПРН 2
Вивчити основні етапи господарського розвитку держав, вплив тих чи інших історичних подій на господарський розвиток, загальні закономірності економічного життя і особливості в окремих країнах.	ПРН 4
Вміти виокремлювати та аналізувати нові явища, процеси й тенденції світогосподарського глобального розвитку, основні умови реалізації економічної політики держав, та розуміти місце і роль України у світових інтеграційних процесах.	ПРН 8
Вміти аналізувати моделі економічного розвитку провідних держав світу.	ПРН 10
Засвоїти передумови і чинники реалізації основних форм міжнародних економічних відносин на мега-, макро-, мезо- і мікрорівнях.	ПРН 11
Аналізувати складні економічні системи, зіставляти та порівнювати їх складові, оцінювати й аргументувати оцінки результативності їх функціонування.	ПРН 12
Засвоїти основні економічні закони і категорії та вміти досліджувати економічні явища та процеси у міжнародній сфері на основі їх розуміння; виділяти й узагальнювати тенденції, закономірності функціонування та розвитку світового	ПРН 18

господарства з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків.	
---	--

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: усне опитування, тестування, презентації, підготовка і захист есе (рефератів), модульна контрольна робота, командні проекти, залік.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування, тестовий контроль, захист есе (рефератів), презентації по темах навчальної дисципліни, командні проекти

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота (тести або комбінована форма тестових і письмових завдань)

Форма підсумкового семестрового контролю: усне опитування або тестовий контроль (залік)

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
1 модуль (50)											
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

*Підсумкова оцінка визначається як середнє арифметичне підсумкових оцінок за практичні заняття, виконання самостійних контрольних робіт, індивідуального завдання та модульної контрольної роботи;

**оцінка за самостійне виконання індивідуального завдання враховується у поточному контролі

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття у формі усного опитування	4	20
Виконання індивідуального завдання з презентацією на практичному занятті	3	15
Командний проект	1	5

Тестування	2	10
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

Критерії поточного оцінювання знань студентів

№ п\п	Види робіт. Критерії оцінювання знань студентів	Бали рейтингу
Бали поточної успішності за участь у семінарських заняттях		
	<ul style="list-style-type: none"> •розгорнутий, вичерпний виклад змісту питання; •повний перелік необхідних для розкриття змісту питання категорій та законів; •правильне розкриття змісту категорії та законів, механізму їх взаємозв'язку і взаємодії; • уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їх риси та форми виявлення; •використання актуальних фактичних та статистичних даних, матеріалів важливих історичних подій в економічній сфері в країні та за її межами; •знання необхідних законів і нормативних матеріалів під час розкриття питань; 	5 балів
	<ul style="list-style-type: none"> •порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного з пунктів, указаних вище (якщо він потрібний для вичерпного розкриття питання); •при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами все ж таки студентом допущені помилки під час використання цифрового матеріалу, посилання на конкретні історичні періоди та факти, неточності у формулюванні термінів і категорій, проте з допомогою викладача він швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді 	4 бали
	<ul style="list-style-type: none"> •порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття трьох з пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання); •одночасно мають місце усі типи недоліків, які характеризують критерії оцінки "добре"; •відповідь малообґрунтована, неповна; •студент не знайомий з законодавчими матеріалами, статистичними даними з фінансових та загальноекономічних питань; •у відповіді відсутні належні докази і аргументи, зроблені висновки не відповідають загальноприйнятим, хибні; •студент лише з допомогою викладача може зрозуміти та виправити свої помилки 	3 бали
	<ul style="list-style-type: none"> •не розкрито жодного з пунктів, указаних вище; •характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент неправильно зрозумів суть питання чи не знає правильної відповіді; •допущені грубі помилки і студент не може їх виправити 	2 бали
	•студент не готовий до заняття	0-1 бал
Самостійна робота студентів (СРС)		
	<ul style="list-style-type: none"> •розгорнутий, вичерпний виклад змісту питань; •опрацювання необхідних законів і нормативних матеріалів під час розкриття питань; 	5-4 бали

<ul style="list-style-type: none"> повний перелік необхідних для розкриття змісту питань категорій та законів; використання актуальних фактичних та статистичних даних щодо висвітлення подій в економічній сфері в країні та за її межами; посилання на опрацьовані джерела при висвітленні питань семінарського заняття; 	
самостійна робота виконана, але не в повному обсязі	3-2 бали
самостійна робота не виконана	1-0 бали
Індивідуальна науково-дослідна робота	
глибоке розкриття проблем, відображення власної позиції, опрацювання додаткових джерел літератури, використання практичних матеріалів, виступ перед групою	5-4 бали
робота суто компілятивного рівня	3-2 бали
робота не виконана	1-0 бали

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота – це перелік формалізованих завдань першого (репродуктивного) рівня, вирішення яких потребує уміння застосовувати інтегровані знання матеріалу та завдань другого (продуктивного) і третього (творчого) рівня для аналітичної роботи студента. Формою контролю завдань першого рівня є тестові завдання, другого і третього рівня – письмова робота.

Призначення модульної контрольної роботи – об'єктивна оцінка знання студентами професійної бази теоретичних знань та умінь щодо освоєння та ефективного використання аналітичної діяльності для реалізації практичних завдань у галузі міжнародних відносин.

Комплексна контрольна робота проводиться у письмовому вигляді.

Структура завдань. Контрольна робота включає 1 питання творчого рівня і 1 питання продуктивного рівня по 10 балів, 6 тестів (завдання першого рівня) по 5 балів. (Разом – 50 балів).

Тривалість виконання – 1 заняття (2 академічні години).

Зміст варіантів завдань повною мірою відповідає програмним вимогам, які ставляться до підготовки фахівців за напрямом «міжнародні економічні відносини».

Варіанти МКР мають приблизно однакову складність. Відповідь по кожному варіанту оцінюється у 50 балів.

При дистанційному навчанні модульна контрольна робота проводиться в тестовій формі за допомогою платформи Moodle. Варіант модульної підсумкової контрольної роботи налічує 25 тестів по 2 бали, загальна кількість балів – 50. При умові виокремлення додаткових годин на проведення залікового контролю заліковий тест оцінюється у 100 балів (25 тестів по 4 бали).

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Контроль знань здійснюється за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою, тобто за рейтинговою накопичувальною системою. Переведення даних 100-бальної шкали у оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS здійснюється відповідно до Положення про оцінювання навчальних досягнень студентів УжНУ за кредитно-модульною системою (Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/5330>.)

Загальні критерії оцінювання знань

Сума балів за всі види діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS
	Для екзамену, курсової роботи, практики	Для заліку	
90 -100	відмінно	зараховано	A
82-89	добре		B
74-81	задовільно		C
64-73			D
60-63			E
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	FX
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

Критерії оцінювання знань з дисципліни «Економічна історія»

Підсумковий модульний контроль включає наступний вид контролю: залік. Форма проведення – усно (або тестовий контроль). Максимальна оцінка складає 100 балів. Оцінка виставляється в трьох шкалах: національній; рейтинговій (100-бальній) та ECTS (A,B,C,D,E,FX,F).

«зараховано» (90-100 балів, A) заслуговує студент, який: всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

«зараховано» (82-89 балів, B) – заслуговує студент, який: повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

«зараховано» (74-81 бал, C) – заслуговує студент, який: в загальному роботу виконав, але відповідає з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

«зараховано» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який: знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

«зараховано» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який: володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у

майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер;

«незараховано» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

«незараховано» (35 балів, F) – виставляється студенту заочної форми навчання, який: володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Заліковий тест оцінюється у 100 балів (25 тестів по 4 бали). При тестовому контролі необхідна мінімальна кількість тестових балів – 60 балів.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. ВСТУП. Предмет, завдання та періодизація курсу «Економічна історія»

Становлення та еволюція «Економічної історії» як наукової дисципліни. Об'єкт, предмет, функції, методи та завдання економічної історії. Нерозривний зв'язок економічної історії з іншими соціально-економічними дисциплінами та її місце в системі наук. Суспільні функції економічної історії. Характеристика джерел та літератури.

Критерії та підходи до періодизації економічної історії (періодизація Ф. Ліста, К. Маркса, Г. Гільдебранда, В. Левитського, Е. Мейера, А. Тойнбі, У. Росту).

Тема 2. ГОСПОДАРСЬКІ ФОРМИ ЕКОНОМІКИ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ. ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ в період від найдавніших часів до V ст. н. е.

Основні етапи господарської еволюції первісного суспільства, їхня характеристика. Проблеми взаємодії людини та природного середовища в стародавньому суспільстві. Перший поділ праці та перехід від привласнюючого господарства до відтворюючого. Виникнення землеробства, скотарства, зародження ремесла. Поява металічних знарядь.

Громада — головна господарська форма первісної доби. Розклад первісної господарської системи. Типи стародавніх цивілізацій.

Фази еволюції та варіації розвитку рабовласництва (східне та античне рабство). Галузева структура економіки, основні форми організації виробництва в сільському господарстві та ремісництві, економічні функції держави. Господарсько-технічні досягнення давньосхідних та античних держав.

Внутрішня та зовнішня торгівля. Генеза грошей, кредиту та податків.

Причини занепаду та загибелі рабовласницької системи. Зародження протофеодальних відносин (система колонату).

Господарство первісних племен на території України. Трипільська культура. Господарство скіфів. Економічний лад грецьких і римських колоній у Північному Причорномор'ї. Перші протодержавні утворення. Економічний розвиток східнослов'янських племен та його особливості. Сільська община.

Тема 3. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФЕОДАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ГОСПОДАРСТВА. РОЗВИТОК ФЕОДАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ГОСПОДАРСТВА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (VI — XVI ст.)

Розвиток феодального господарства. Генеза феодалізму. Форми феодального землеволодіння (алод, бенефіцій, феоде). Основні риси феодального господарства. Галузева структура, основні господарські форми (феодальне та селянське господарство, ремісничий цех, торгова гільдія).

Феодальне місто, його виникнення та економічна роль. Галузева структура середньовічного ремесла, значення його цехової організації. Переростання ремесла у дрібнотоварне виробництво. Внутрішня та зовнішня торгівля. Гроші, роль міста у становленні ринку.

Формування централізованих національних держав в Західній Європі. Особливості економічного розвитку Франції, Англії, Німеччини.

Фінанси, гроші, кредит. Імунітети та привілеї.

Економічний розвиток Київської Русі. Процес феодалізації селян і земельні відносини. Данницькі відносини. Категорії залежного населення: смерди, рядовичі, закупи, холопи. Форми та характер землеволодіння. Міста та ремесло. Внутрішня торгівля. Зовнішньоекономічні зв'язки. Головні торговельні шляхи. Грошовий обіг. Лихварство.

Економічні причини феодального роздроблення східнослов'янських земель. Економічний розвиток українських земель в період феодальної роздробленості. Загарбання українських земель іноземними державами.

Особливості господарського розвитку українських земель у складі Великого князівства Литовського та королівства Польського. Зростання феодального землеволодіння. Вотчини та "держави". Громади і дворища. Початок формування фільваркової системи господарства у литовсько-польській період. Посилення влади панів та закріпачення селян в XIV — XV ст. Зростання феодальних повинностей та зубожіння селянства. „Устава на волоки”. Литовські статuti.

Виникнення козачих поселень. Відродження ремесла та його розвиток у XIV — XVI ст. Розвиток міст та міського самоврядування. Пожвавлення внутрішніх економічних зв'язків та зовнішньої торгівлі.

Тема 4. МАНУФАКТУРНИЙ ПЕРІОД СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ (XVI — XVIII ст.). ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В УМОВАХ ПАНУВАННЯ ФЕОДАЛЬНОЇ СИСТЕМИ (XVII — XVIII ст.)

Передумови Великих географічних відкриттів. Наукові та технічні досягнення. „Жага золота” як наслідок економічного розвитку. Криза левантійської торгівлі.

Найважливіші географічні відкриття кінця XV — XVI ст. Економічні наслідки Великих географічних відкриттів. Створення колоніальної системи. Становлення світового ринку, зміни в напрямках торгівельних зв'язків. „Революція цін”, її причини та наслідки. Криза натуральної системи господарювання як початок становлення ринкового господарства. Первісне нагромадження капіталу, його джерела, методи та результати. Особливості процесу первісного нагромадження в провідних країнах світу — Англії, Нідерландах, Франції, Німеччині, США.

Розклад феодальних відносин. Становлення та розвиток мануфактурного виробництва в Європі, галузева та територіальна структура економіки провідних країн. Буржуазні революції в Європі та США, їхні економічні та фінансові програми.

Фінанси та грошовий обіг, кредит. Форми організації торгівлі. Політика торгівельного балансу та протекціонізм як результат розвитку економіки.

Створення Української козацької держави. Економічна політика Б. Хмельницького. Еволюція форм землеволодіння.

Економічний розвиток Запорізької Січі. Посилення позицій козацько-старшинської верхівки.

Економічний стан Лівобережної України в часи Гетьманщини. Підвищення рівня агрокультури. Розвиток ремесла. Виникнення нових міст; збільшення міського населення. Зародження мануфактурного виробництва. Зрушення у внутрішній та зовнішній торгівлі.

Економічна політика Петра I та її вплив на економіку України. Остаточне закріпачення селян у Лівобережній Україні у другій половині XVIII ст. Зміна правового статусу козацтва.

Посилення зв'язків поміщицького господарства з ринком. Зростання експлуатації селян і розповсюдження панщини. Місячний податок і робота за примусом як нові, перехідні етапи від феодально-кріпосницьких до капіталістичних форм визиску. Поглиблення соціального розшарування селян та козаків.

Колонізація Запоріжжя та Причорноморських Степів. Подальший розвиток мануфактурної промисловості. Вотчинна, посесійна та орендна мануфактури. Об'єднання фінансової системи Лівобережної України з фінансовою системою Росії.

Соціально-економічне становище Правобережної України. Економічний занепад українського Закарпаття. Економіка Галичини під владою Австрії. Реформи Йосипа II. Економічний стан Буковини.

Тема 5. ЕПОХА ПЕРЕХОДУ ДО ІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА (кінець XVIII — друга третина XIX ст.) КРИЗА ФЕОДАЛЬНО-КРІПОСНИЦЬКОЇ СИСТЕМИ ТА РОЗВИТОК КАПІТАЛІСТИЧНИХ ВІДНОСИН в XIX ст.

Особливості розвитку капіталізму в сільському господарстві (європейські країни, США).

Передумови промислової революції. Промисловий переворот в Англії, його джерела, напрямки та соціально-економічні наслідки. Особливості промислового перевороту у Франції, Німеччині, США. Роль промислового перевороту в розвитку продуктивних сил.

Міжнародний поділ праці. Англія — світовий економічний лідер. Боротьба за фритредерство та податок на дохід в Англії. Відставання у рівні економічного розвитку континентальної Європи. Протекціонізм та система реальних податків. Зростання еміграційних процесів з країн Західної Європи та їхні причини. Економічний розвиток США.

Розвиток товарності сільського господарства; обезземелення селянства та еволюція форм феодальної ренти в першій половині XIX ст. Визрівання передумов скасування кріпацтва.

Скасування кріпацтва в Західній Україні, його законодавче оформлення (укази від 17 квітня та 7 вересня 1848 р.).

Сільське господарство й аграрні відносини на західноукраїнських землях (1848—1900 рр.).

Основні положення селянської реформи 1861 р. в Росії та особливості її реалізації в Східній Україні.

Сільське господарство й аграрні відносини в пореформений період. Аграрне перенаселення та політика царського уряду. Розвиток капіталізму в сільському господарстві.

Промисловість Східної та Західної України. Традиційні та нові галузі промисловості. Особливості промислового (технічного) перевороту. Нові промислові центри та райони. Іноземний капітал у промисловості й транспорті. Залізничне будівництво.

Фінанси і кредит. Грошова реформа царського уряду 1839 – 1843 рр. Банківсько-кредитна система.

Тема 6. ГОСПОДАРСТВО ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ в останній третині XIX — на початку XX ст. ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ наприкінці XIX — початку XX ст.

Прогрес світової науки, техніки та технології виробництва. Структурні зміни в економіці окремих країн та продуктивних сил світу. Основні тенденції розвитку світової економіки. Концентрація промислового та банківського капіталу як передумови створення монополій. Завершальна стадія індустріалізації та формування світового ринку. Вивіз капіталу. Колоніальна система та економічний поділ світу.

Економіка Англії на межі XIX — XX століть. Причини втрати нею світової економічної першості.

Франція на рубежі XIX — XX століть. Аграрні протиріччя, парцелярне господарство. Причини промислового відставання.

Об'єднання німецьких земель за ініціативою Пруссії. Причини швидкого економічного піднесення, роль мілітаризації.

Перетворення США у провідну індустріальну державу світу. Причини швидкого економічного піднесення, окремі його фактори.

Соціально-економічні передумови і наслідки революції Мейдзі в Японії.

Економічні причини першої світової війни.

Зростання протиріч в аграрному секторі України на рубежі двох століть. Столипінська аграрна реформа та її здійснення в Україні. Відруби. Хутори. Еволюція сільської общини. Стан сільськогосподарського виробництва.

Сільське господарство й аграрні відносини в Західній Україні.

Аграрне перенаселення та шляхи його подолання в Східній та Західній Україні. Зростання еміграційних процесів.

Зародження кооперативного руху.

Індустріалізація в Україні. Концентрація промисловості й зростання монополістичних об'єднань.

Промислове піднесення 90-х років XIX ст. Особливості промислового розвитку початку XX ст. в Східній та Західній Україні. Іноземний капітал.

Фінанси і кредит. Грошова реформа царського уряду 1895 — 1897 рр. Банківсько-кредитна система.

Тема 7. Світове господарство та господарство України у міжвоєнний період.

Економічні наслідки першої світової війни для США, Англії, Франції, Німеччини та її роль у повоєнному розвитку європейських країн. Економічна суть Версальської системи. Плани Дауеса та Юнга: суть та мета.

Світова економічна криза 1929-1933 рр. та її особливості в США, Німеччині, Англії, Франції. Варіантні шляхи виходу з неї. Початок державного регулювання економіки і теоретичне обґрунтування можливості макроекономічного регулювання.

Становище провідних країн в світовому господарстві напередодні другої світової війни. Економічні причини війни.

Вплив першої світової війни на економіку українських земель. Децентралізація Російської та Австро-Угорської імперій і утворення Української самостійної держави. Економічні програми національних урядів України (Центральної Ради, Гетьманату, Директорії, ЗУНР).

Утворення УСРР та її соціально-економічні заходи. Політика "воєнного комунізму" та специфіка її здійснення в Україні. Занепад господарства.

Нова економічна політика і відбудова народного господарства України в 20-х роках. Згорання непу. Формування сталінської командно-адміністративної системи управління. Директивний характер народногосподарського планування.

Сталінська індустріалізація та її реальні результати. Характеристика промислового розвитку і будівництва в Україні в роки довоєнних п'ятирічок (1928-1941 рр.).

Суцільна колективізація та її вплив на стан сільського господарства. Голодомор 1932—1933 рр. в Україні та його наслідки.

Анексія західноукраїнських земель Польщею, Румунією та Чехословаччиною, їхні другорядні позиції в національних економічних комплексах цих держав. Повоєнна відбудова промисловості. Негативний вплив світової економічної кризи 1929-1933 рр. на економіку Західної України. Стан сільського господарства і колонізаторська політика Польщі, Чехословаччини і Румунії на західноукраїнських землях. Кооперативний рух.

Тема 8. Економічний розвиток провідних країн світу в 1939-1990-х роках.

Економічні наслідки війни для світової економіки. План Маршалла. Науково-технічна революція. Зрушення в галузевій структурі провідних капіталістичних країн. Розпад колоніальної системи. Інтеграційні процеси в економіці. "Спільний ринок" як форма економічної інтеграції.

Формування трьох центрів світового капіталізму. США, Японія, ФРН — нові економічні лідери.

Форми державного регулювання економіки. Транснаціональні корпорації. Військово-промисловий комплекс та зростання воєнних витрат. Поглиблення криз в 70-80-ті роки та їхні причини.

Економіка США після другої світової війни та основні тенденції її розвитку. Причини зниження темпів зростання в 50-60-ті роки. Стан економіки країни в 70-90-ті роки.

Економічні наслідки поразки Японії в другій світовій війні. Американська окупація та її наслідки. Аграрна реформа і стан сільського господарства. Фактори економічного зростання Японії.

Утворення ФРН. Фактори економічного піднесення. Роль ФРН у створенні та розвитку "Спільного ринку". Соціально-економічні наслідки об'єднання ФРН та НДР.

Економічні наслідки другої світової війни і особливості повоєнного розвитку Франції. Часткова націоналізація та її характер. Вплив розпаду колоніальної системи на економіку Франції. Місце Франції у світовому господарстві.

Англійська економіка у повоєнні роки, її основні тенденції. Посилення державного регулювання. Характер повоєнної націоналізації окремих галузей народного господарства, її мета. Крах колоніальної Британської імперії і його вплив на економіку Англії.

Роль Великобританії у світовому господарстві на сучасному етапі.

Тема 9. Економіка України у роки Другої світової війни та повоєнної відбудови (1939-1950 рр.).

Економіка України на першому етапі другої світової війни (до 22 червня 1941 р.). Зміцнення воєнно-промислового потенціалу. Поглиблення галузевої спеціалізації. Соціально-економічні наслідки приєднання західноукраїнських земель до УРСР.

Напад фашистської Німеччини та її союзників на СРСР. Перебудова народного господарства на воєнний лад. Посилення централізації управління економікою. Евакуація. Окупаційна політика фашистського режиму. Економічна експлуатація українських земель.

Втрати господарства і населення України в роки другої світової війни. Відбудова народного господарства. Голод 1946 – 1947 рр. Грошова реформа 1947 р. Колективізація та індустріалізація на західноукраїнських землях. Новобудови України.

Тема 10. Господарський розвиток України в 1950-1980-ті роки.

Україна в умовах кризи радянської тоталітарної системи і спроб її модернізації. Реформаторська діяльність М.С. Хрущова. Раднаргоспи. Освоєння цілинних земель. Структурні зрушення в народному господарстві. Загострення соціально-економічної обстановки у першій половині 60-х років. Господарська реформа 1965 р.

Диспропорційний розвиток радянської економіки, її затратний характер. Посилення застійних явищ в соціально-економічному житті країни у 70-х — першій половині 80-х років.

Спроби реформування господарської системи в другій половині 80-х років та їхня невдача.

Тема 11. Загальна характеристика економіки перехідних суспільств та країн, що розвиваються у 90-х рр. ХХ ст.

Розпад колоніальної системи і виникнення нових незалежних держав. Альтернативи їхнього соціально-економічного розвитку. Основні форми неокolonіальної залежності. Країни середнього розвитку капіталізму.

"Нові індустріальні країни" та причини їхнього швидкого економічного зростання. Роль транснаціонального капіталу.

Соціально-економічні проблеми країн, що розвиваються на сучасному етапі: подолання відсталості, зростаючий зовнішній борг, залежність в сфері НТП, голод, хвороби, екологічні негаразди.

Тема 12. Економіка незалежної України в 1990-ті роки. Відновлення ринкової системи господарства.

Прийняття "Декларації про державний суверенітет України" (16 липня 1990 р.) та Акту про державну незалежність України (24 серпня 1991 р.). Розбудова національної економіки, її ринкова трансформація та інтеграція в світовий економічний простір. Прорахунки й труднощі у виробленні та здійсненні незалежної економічної політики.

Роль держави у становленні цивілізованих ринкових відносин. Спроби створення системи законодавчого регулювання економічної діяльності.

Соціально-економічна криза та пошук напрямків її подолання. Структурна та інвестиційна політика. Закордонна допомога.

Фінанси і кредит. Податкова політика. Грошовий обіг. Грошова реформа 1996 р. Внутрішня та зовнішня торгівля.

Роль і місце господарства України в світовому економічному розвитку.

ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ

Лекція 1. Предмет, завдання та періодизація курсу „Економічна історія”

1. Становлення та еволюція „Економічної історії” як наукової дисципліни.
2. Об’єкт, предмет, функції, методи та завдання „Економічної історії”
3. Структура економічної історії в межах історико-економічної науки та її зв’язок

з іншими науковими дисциплінами.

4. Критерії та підходи до періодизації економічної історії як господарської практики.

Лекція 2. Господарство стародавнього світу (від найдавніших часів до V ст. н. е.)

- 1.Періодизація та основні риси господарства первісного суспільства.
- 2.Господарство та соціально–економічні відносини у країнах Стародавнього Сходу.
- 3.Економічні причини розквіту та занепаду країн античного світу.
4. Господарство українських земель в період від найдавніших часів до V ст. н. е.

Лекція 3. Економічний розвиток країн Західної Європи в епоху середньовіччя (V — XV ст.)

- 1.Основні риси та періодизація феодального господарства.
- 2.Форми землеволодіння та соціально-економічні відносини в епоху середньовіччя.
- 3.Середньовічні міста. Ремесла. Цехи.
- 4.Внутрішня і зовнішня торгівля. Фінанси.
5. Розвиток феодальної системи господарства на українських землях (VI — XVI ст.).

Лекція 4. Мануфактурний період світової економіки.

- 1.Передумови і наслідки Великих географічних відкриттів.
2. Основні фактори становлення індустріального суспільства. Мануфактури.
3. Соціально-економічні передумови і наслідки Нідерландської революції (1566 – 1609 рр.).
- 4.Англійська революція 1640 – 1660 рр.: економічні причини і наслідки.
- 5.Особливості генези індустріального суспільства у Франції.
- 6.Соціально-економічні передумови і наслідки війни північноамериканських колоній за незалежність.
- 7.Господарство українських земель в умовах панування феодальної системи (XVII — XVIII ст.).

Лекція 5. Промисловий переворот у провідних країнах світу.

- 1.Промисловий переворот в Англії: передумови, хід, наслідки.
- 2.Особливості промислового перевороту у Франції.
3. Особливості промислового перевороту у Німеччині.
- 4.Промисловий переворот у США.
5. Криза феодально-кріпосницької системи та розвиток капіталістичних відносин в Україні у XIX ст.

Лекція 6. Господарство провідних країн світу в останній третині XIX – на початку XX ст.

- 1.Прогрес науки, техніки і технології виробництва в останній третині XIX ст.
- 2.Економічне піднесення США та Німеччини.
- 3.Основні фактори промислового відставання Англії та Франції.
- 4.Становлення індустріального суспільства в Японії.
5. Становлення системи міжнародних економічних відносин.
6. Господарство України наприкінці XIX — на початку XX ст.

Лекція 7. Світове господарство у міжвоєнний період.

- 1.Економічні наслідки першої світової війни.
- 2.План Дауеса та його наслідки.
3. Господарство розвинутих країн у 20-ті роки.
- 4.Світова економічна криза 1929—1933 рр.
- 5.Господарство розвинутих країн світу у 30-х роках.
6. Господарство України у міжвоєнний період.

Лекція 8. Економічний розвиток провідних країн світу в 1939-1990-х роках.

1. Економіка провідних країн в роки другої світової війни.
2. План Маршалла.
3. Передумови та наслідки прискореного розвитку Німеччини та Японії.
4. Динаміка та структурні зміни світового господарського розвитку другої половини ХХ ст.
5. „Спільний ринок” — Європейський Союз. Передумови та чинники створення ЄС.

Лекція 9. Економіка України у роки Другої світової війни та повоєнної відбудови (1939-1950 рр.). Господарський розвиток України в 1950-1980-ті роки.

1. Господарство України на першому етапі Другої світової війни.
2. Економічне становище України в 1941–1944 рр.
3. Труднощі післявоєнної відбудови.
4. Україна в умовах кризи радянської тоталітарної системи і спроб її модернізації.
5. Причини і форми застійних явищ в економічному житті 70-х — першій половині 80-х років.
6. Пошуки шляхів реформування господарської системи в другій половині 80-х років та їхня невдача.

Лекція 10. Загальна характеристика економіки перехідних суспільств та країн, що розвиваються у 90-х рр. ХХ ст. Економіка незалежної України в 1990-ті роки. Відновлення ринкової системи господарства.

1. Господарство країн з перехідною економікою.
2. Країни, що розвиваються.
3. Нові індустріальні країни.

Лекція 11. Економіка незалежної України в 1990-ті роки – на початку ХХІ ст. Відновлення ринкової системи господарства.

1. Проблеми соціально-економічного реформування української економіки в перші роки незалежності.
2. Економічне становище України у другій половині 90-х років. Грошова реформа 1996 р. Внутрішня та зовнішня торгівля.
3. Роль і місце господарства України в світовому економічному розвитку.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна						Заочна					
	усього	лекції	практ.	Лаб.	Інд.	Самост.	усього	лекції	практ.	Лаб.	Інд.	Самост.
Тема 1. Вступ. Предмет, завдання та періодизація курсу «Економічна історія»	8	2	2			4	8	1				7
Тема 2. Господарство стародавнього світу і українських земель (від найдавніших часів до V ст. н. е.)	8	2	2			4	8	1				7
Тема 3. Економічний розвиток країн Західної Європи та українських земель в епоху середньовіччя (V — XV ст.)	8	2	2			4	9	2				7
Тема 4. Мануфактурний період світової економіки. Господарство українських земель у XVII- XVIII ст.	8	2	2			4	9	2				7
Тема 5. Промисловий переворот у провідних країнах світу. Господарство України у XIX ст.	8	2	2			4	9	2				7
Тема 6. Господарство провідних країн світу в останній третині XIX – на початку XX ст. Економічний розвиток України.	8	2	2			4	8					7
Тема 7. Світове господарство та господарство України у міжвоєнний період.	8	2	2			4	8					7
Тема 8. Економічний розвиток провідних країн світу в 1939-1990-х роках.	8	2	2			4	8					7
Тема 9. Економіка України у роки Другої світової війни та повоєнної відбудови (1939-1950 рр.). Господарський розвиток України в 1950-1980-ті роки.	8	2	2			4	8					7
Тема 10. Загальна характеристика економіки перехідних суспільств та країн, що розвиваються у 90-х рр. XX ст.	7	2	1			4	7					7
Тема 11. Економіка незалежної України в 1990-ті роки – на початку XXI ст. Відновлення ринкової системи господарства.	7	2	1			4	7					7
Модульна контрольна робота. Підсумкове залікове заняття.	4	2				2	5		2			3
Разом за модуль	90	24	20	-	-	46	90	8	4			80
Разом за семестр	90	24	20	-	-	46	90	8	4			80

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

Метою проведення практичних занять є засвоєння студентами програмного матеріалу, закріплення теоретичних знань, набуття практичних навичок:

- робити узагальнення і давати порівняльну характеристику економічного розвитку різних суспільств у різні часи;
- самостійно оцінювати різноманітні економічні концепції, які практично застосовувалися в господарському житті суспільств упродовж всієї людської цивілізації в різні історичні періоди, виділяючи позитивні й негативні моменти тощо;
- кваліфіковано виділяти економічні передумови й формувати економічні наслідки різноманітних історичних подій і процесів.

Практичні заняття проводяться в академічних групах шляхом усного опитування, тестування, підготовки презентацій по тематиці практичних занять, захисту рефератів, демонстрації і захисту командних проєктів.

№	Назва теми	Кількість годин Денне/заочне
1	Предмет, завдання та періодизація курсу «Економічна історія»	2
2	Господарство стародавнього світу та українських земель (від найдавніших часів до V ст. н. е.)	2
3	Економічний розвиток країн Західної Європи в епоху середньовіччя (V-XV ст.). Розвиток феодальної системи господарства на українських землях.	2
4	Мануфактурний період світової економіки. Господарство українських земель у XVII- XVIII ст.	2
5	Промисловий переворот у провідних країнах світу. Господарство України у XIX ст.	2
6	Господарство провідних країн світу в останній третині XIX – на початку XX ст. Економічний розвиток України.	2
7	Світове господарство та господарство України у міжвоєнний період.	2
8	Економічний розвиток провідних країн світу в 1939-1990-х роках.	2
9	Економіка України у роки Другої світової війни та повоєнної відбудови (1939-1950 рр.). Господарський розвиток України в 1950-1980-ті роки.	2
10	Загальна характеристика економіки перехідних суспільств та країн, що розвиваються у 90-х рр. XX ст. Економіка незалежної України в 1990-ті роки. Відновлення ринкової системи господарства.	2
11	Підсумкове залікове заняття.	2 (заочне)
	Разом	20/2
Семінарських, лабораторних та індивідуальних занять програмою дисципліни не передбачено		

6.4. Самостійна робота

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння матеріалом дисципліни, придбання необхідних умінь і навичок у час, вільний від обов'язкових занять. Під час такої роботи використовується навчальна спеціальна література, а також тексти лекцій. Специфічною формою навчальної самостійної роботи є виконання індивідуальних завдань у вигляді написання есе (рефератів).

Основні види самостійної роботи студента:

1. Робота з науковими та літературними джерелами.
2. Вивчення додаткової літератури.
3. Вирішення і письмове оформлення самостійних завдань.
4. Підготовка до практичних занять.
5. Підготовка доповідей за темами, запропонованими для самопідготовки.
6. Підготовка до підсумкового контролю.

№	Тема	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Місце економічної історії в системі соціально-економічних наук.	4	7
2	Економічний розвиток стародавніх цивілізацій. Господарське життя в Україні доісторичної доби.	4	7
3	Становлення стародавніх міст, розвиток ремесел, утворення цехів у країнах Західної Європи.	4	7
4	Економічний розвиток Київської Русі.	4	7
5	Становлення та розвиток мануфактур у країнах світу. Промисловий переворот в Україні.	8	7
6	Науково-технічні відкриття кінця XIX – початку XX ст. та їхній вплив на економічний розвиток світу.	4	7
7	Світове господарство та господарство України між Першою та Другою світовими війнами. Світова економічна криза 1929–1933 рр. та шляхи виходу з кризи. Голодомор в Україні.	4	7
8	План Дауеса та План Юнга, їх вплив на економічне відновлення Німеччини. Роль Плану Маршала у відновленні економічного розвитку країн світу після Другої світової війни. Порівняльна характеристика.	4	7
9	Економічне становище України у 1945-1950-ті роки. Економічні реформи 50-60-х років XX ст. і Україна. Господарство України «періоду застою».	4	7
10	Нові індустріальні країни. Господарство України на зламі 1980-1990-х років. Економіка незалежної України.	4	7
Всього		46	80

6.5.Індивідуальні завдання

З метою поглибленого вивчення теоретичного і практичного матеріалу студент пише есе (реферат) або готує презентації по тематиці семінарських занять і тематиці самостійної роботи.

Підготовка реферату – один з етапів вивчення курсу “Економічна історія”. Його метою є розширення і поглиблення теоретичних знань та практичних навичок аналітичної роботи з певної теми на основі самостійного узагальнення зібраного матеріалу.

Реферат є результатом самостійного дослідження з обраної теми.

При написанні реферату студент має показати вміння користуватися нормативними документами, літературними джерелами, узагальнювати підібрані матеріали, формулювати обґрунтовані висновки і пропозиції.

Підготовка реферату включає такі етапи: вибір теми; визначення завдань дослідження та складання плану реферату; підбір літературних джерел та фактичного матеріалу; написання та оформлення реферату.

Тема реферату обирається з переліку тем самостійно або за допомогою наукового

керівника.

Виконання рефератів як одна із форм самостійної роботи включає такі етапи:

1. Вибір теми реферату:
підбір та вивчення загальної та спеціальної літератури по темі;
складання плану реферату;
написання тексту реферату та оформлення списку використаної літератури.
2. При написанні реферату студент зобов'язаний максимально використати наявні джерела по темі, зокрема, монографічну літературу, наукові публікації та навчальні підручники. При їх використанні в тексті повинні бути зроблені посилання на ці джерела у відповідності з чинними вимогами та стандартами.
3. На початку реферату повинен бути план з 2-3-х питань, що підпорядковані розкриттю теми.
4. У кінці реферату необхідно подати список використаної літератури по темі.
5. Тема реферату вважається розкритою при логічному та послідовному висвітленні питань плану.
6. Обсяг реферату – 7-10 сторінок машинопису.

Тематика есе (наукових рефератів)

Частина перша. Економічна історія світу

- Завдання 1. Економічний розвиток стародавніх цивілізацій.
- Завдання 2. Економічний розвиток країн Західної Європи в епоху середньовіччя (V – XV ст.)
- Завдання 3. Генеза індустріального суспільства (XVI – XVIII ст.)
- Завдання 4. Мануфактурний період світової економіки (XVI – XVIII ст.)
- Завдання 5. Формування світового ринкового господарства.
- Завдання 6. Промисловий переворот у країнах Західної Європи.
- Завдання 7. Промисловий переворот у США .
- Завдання 8. Науково-технічні відкриття кінця XIX – початку XX ст. та їхній вплив на економічний розвиток світу .
- Завдання 9. Індустріалізація в США (кінець XIX – початок XX ст.) .
- Завдання 10. Економічне піднесення Німеччини кінця XIX – початку XX ст. .
- Завдання 11. Економічний розвиток Англії в кінці XIX – на початку XX ст.
- Завдання 12. Економічний розвиток Франції в кінці XIX – на початку XX ст.
- Завдання 13. Становлення індустріального суспільства в Японії.
- Завдання 14. Міжнародні економічні відносини в XIX – на початку XX ст.
- Завдання 15. Господарство світу 20-х рр. XX ст.
- Завдання 16. Світова економічна криза 1929-1933 рр. та шляхи виходу з кризи.
- Завдання 17. Господарство світу в роки другої світової війни.
- Завдання 18. Економічний розвиток світу в повоєнні роки.
- Завдання 19. Господарство світу в 70-90-х рр. XX ст.
- Завдання 20. Нові індустріальні держави: становлення і розвиток.
- Завдання 21. Економічний розвиток провідних держав світу на сучасному етапі (на прикладі країни на вибір).

Частина друга. Економічна історія України

- Завдання 21. Господарське життя в Україні доісторичної доби.
- Завдання 22. Економічний розвиток Київської Русі.
- Завдання 23. Господарство Галицько-волинської держави.
- Завдання 24. Господарство України польсько-литовської доби.
- Завдання 25. Господарство Запорозької Січі.
- Завдання 26. Економічне становище України в роки Хмельниччини.
- Завдання 27. Господарство гетьманської України та Слобожанщини в другій половині XVII — XVIII ст..

- Завдання 28. Господарство Правобережної та Західної України в другій половині XVII – XVIII ст.
- Завдання 29. Промисловий переворот в Україні.
- Завдання 30. Аграрна реформа 1848-1849 рр. в Західній Україні.
- Завдання 31. Селянська реформа 1861 р. в Росії та Україні.
- Завдання 32. Індустріалізація в Україні (кінець XIX – початок XX ст.).
- Завдання 33. Столипінська аграрна реформа та її здійснення в Україні.
- Завдання 34. Кооперативний рух в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.).
- Завдання 35. Завершення формування всеукраїнського національного ринку (XIX – початок XX ст.).
- Завдання 36. Фінансово-кредитна система в Україні (XIX – початок XX ст.).
- Завдання 37. Еміграція українців в кінці XIX – на початку XX ст.
- Завдання 38. Економічна політика українських урядів доби Національно-визвольної революції (1917—1920 рр.).
- Завдання 39. Економічна політика більшовиків в Україні (1919-1929 рр.).
- Завдання 40. Індустріалізація в Україні (20-30-ті рр. XX ст.).
- Завдання 41. Колективізація сільського господарства (20-30-ті роки XX ст.).
- Завдання 42. Економічний розвиток західноукраїнських земель у 20-30-ті роки XX ст.
- Завдання 43. Економіка України в роки Другої світової війни.
- Завдання 44. Економічне становище України у 1945-1950-ті роки.
- Завдання 45. Економічні реформи 50-60-х років XX ст. і Україна.
- Завдання 46. Господарство України «періоду застою».
- Завдання 47. Господарство України на рубежі 1980-1990-х років.
- Завдання 48. Економіка незалежної України.
- Завдання 49. Економічний розвиток України на сучасному етапі.

**Командний проєкт (групи по 2-3 особи) на тему: Економічний розвиток провідних держав світу, країн ЄС і України на сучасному етапі (на прикладі країни на вибір).
Розвиток національних моделей економіки аналізованих країн.**

Пропоновані теми:

1. Економічний розвиток США на сучасному етапі.
2. Економічний розвиток Японії.
3. Економічний розвиток Китаю.
4. Економічний розвиток Великобританії.
5. Економічний розвиток Франції.
6. Економічний розвиток Німеччини.
7. Економічний розвиток Австрії.
8. Економічний розвиток Угорщини.
9. Економічний розвиток Румунії.
10. Економічний розвиток Чехії.
11. Економічний розвиток Словаччини.
12. Економічний розвиток України.
13. Економічний розвиток... (країна на вибір).

**7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ,
ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА**

Технічні засоби: проектор.

Обладнання: ноутбуки, смартфони, проектор для демонстрації презентацій.

Програмне забезпечення: при дистанційному навчанні для проведення лекційних і практичних занять використовуємо платформи Google Meet і Google Classroom, для проведення модульних контрольних робіт і заліку – систему електронного навчання УжНУ- платформу Moodle.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Бोगоявленська Ю., Якобчук В., Тищенко С. Історія економіки та економічної думки. К.: ЦУЛ, 2015. 476 с.
2. Економічна історія: курс лекцій для здобувачів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 051 «Економіка» / уклад.: І. Б. Золотих. Миколаїв: МНАУ, 2020. 120 с. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7927/1/Ekonomichna%20istoriia_kurs_lektsii.pdf
3. Історія економіки та економічної думки: підруч. / В. В. Козюк, Л. А. Родіонова, О. В. Длугопольський та ін.; за ред. В. В. Козюка, Л. А. Родіонової. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 792 с.
4. Кіштайлі Найл. Коротка історія економіки. К.: Наш формат, 2022. 256 с.
5. Ковальчук В.М. Світова економіка: її історія та дослідники [текст]: навч. посібник. 2-ге вид., переробл. і доп. К.: ЦУЛ, 2014. 632 с.
6. Кравчук Ю.Б. Економічна історія: навч. посіб. для студентів напряму підготовки «Економіка і підприємництво». МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. Справ. Харків: ХНУВС, 2014. 223 с.
7. Краус Н.М. Історія економіки та економічної думки: структурно-логічні схеми, таблиці, малюнки: навч. посібник. К.: ЦНЛ, 2017. 496 с.
8. Кухар О.В. Історія економіки та економічної думки [текст]: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2015. 328 с.
9. Мацелюх Н.П., Максименко І.А. Історія економіки та економічної думки. Політична економія. Мікроекономіка. Макроекономіка [текст]: навч. посібник. 2-ге вид., переробл. і доп. К.: ЦУЛ, 2014. 382 с.
10. Петренко К.В., Коновалова Н.С. Історія економіки та економічної думки: самостійна робота студентів [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка». КПІ ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані (1 файл: 1,40 Мбайт). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 156 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/41524/1/Istoriia_ekonomiky.pdf
11. Ходзінський К.Г., Мазурок П.П. Економічна історія України та провідних країн світу: навч. посібник. Львів: Магнолія, 2006, 2020. 151 с.
12. Юхименко П.І. Економічна історія: Навч. посібник. 2-ге вид., стер. К.: Вікар, 2006. 341 с.
13. Юхименко П.І., Леоненко П.М. Економічна історія: Підручник. К.: Знання-Прес, 2008. 567 с.
14. Юхименко П.І., Леоненко П.М. Історія економіки та економічної думки: Підручник. К.: Знання, 2011. 646 с.

Додаткова література:

1. Багалій Д. Історія Слобідської України. Харків, 1991.
2. Балабушевич Т. А. Аграрна історія Галичини II пол. XVIII ст. К., 1992.
3. Бойко І. Селянство України в другій половині XVI – першій половині XVIII ст. К., 1990.
4. Болотіна Є.В. Економічна історія. Методичний посібник до вивчення курсу. Навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 120 с.
5. Борисенко В. Соціально-економічний розвиток Лівобережної України в другій половині XVII ст. К., 1986.
6. Гаврилюк О., Румянцев А. Економічна інтеграція в сучасному світі. К., 1991.
7. Горкіна Л. До обґрунтування суспільно-економічних перетворень в Україні в 1917–1920 рр. *Економіка України*. 1993. № 5. С. 74-82.

8. Гуржій І. Розвиток товарного виробництва і торгівлі на Україні (з кінця XVIII до 1861 р.) К., 1962.
9. Гуржій І. Розклад феодально-кріпосницької системи в сільському господарстві України першої половини XIX ст. К., 1954.
10. Дерев'янків Т. Промисловий переворот на Україні. Питання теорії та історії. К., 1975.
11. Довженюк В. Землеробство Древньої Русі до середини XIII ст. К., 1961.
12. Економічна історія України і світу: підручник / за ред. Б. Д. Лановик, З. М. Матисякевич, Р. М. Матейко, Б. Д. Лановик. Київ: Вікар, 2004. 486 с., укр.
13. Економічна історія України: Історико-економічне дослідження: в 2 т. / [ред. рада: В.М.Литвин (голова), Г.В. Боряк, В.М.Геєць та ін.: відп. Ред. В.А.Смолій; авт.кол.: Т.А.Балабушевич, В.Д.Баран, В.К.Баран та ін.]; НПП України. Інститут історії України. К.: Ніка-Центр, 2011. Т.1. 696 с.
14. Економічна історія: Західна Європа, Японія, США: навч. посіб. / За ред. Ю. О. Боев, С. Ю. Боева. Київ: Вища школа, 2004. 174 с., укр.
15. Економічна історія: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Н.О.Тимочко, О.А.Пучко, Л.М.Рудомьоткіна та ін. К :КНЕУ, 2001. 216 с.
16. Економічний словник-довідник / За ред. С.Мочерного. К., 1995.
17. Задорожний В. Товарне виробництво і торгівля на західноукраїнських землях (кінець XVIII – перша половина XIX ст.). Львів, 1989.
18. Історичний розвиток банківської системи в Україні в умовах становлення ринкового господарства (друга половина XIX – початок XX ст.): монографія / За ред. І. Е. Новікова. Кам'янець-Подільський: ТОВ "Друк-Сервіс", 2011. 304 с., укр.
19. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / [С.В.Степаненко, С.Н.Антонюк, В.М.Фещенко, Н.О.Тимочко]; за ред. проф. С.В.Степаненка. К.: КНЕУ, 2010. 743 с.
20. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / за ред. проф. С. І. Архієреєва, доц. Н. Б Решетняк. Х.: НТУ «ХП», 2010. 336 с.
21. Історія економіки та економічної думки: навч.-метод. посіб. за ред. С. О. Нікола, Ю. О. Ніколаєв. Одеса: ОНУ ім. І.І.Мечникова, 2015. 132 с., укр.
22. Карпинський І. Нові індустріальні країни. Хто вони? К., 1990.
23. Ковальчак Г. Економічний розвиток західноукраїнських земель. К., 1988.
24. Козлова А. І. Економічна історія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 342 с.
25. Компан О. Міста України в другій половині XVII ст. К., 1983.
26. Корнійчук Л.Я. Історія економічної думки України: Навч. посібник. К. КНЕУ, 2004. 431 с.
27. Косик В. Україна під час другої світової війни. Київ; Париж; Нью-Йорк; Торонто, 1992.
28. Кривонос В. Львівсько-levantійська торгівля наприкінці XV – сер. XVII ст. *Укр. істор. журнал*. 1995. № 1. – С. 48-57.
29. Крижанівський О. Історія Стародавнього Сходу. К., 1996.
30. Лазарович М. В., Матейко Р. М., Родіонова Л. А. Економічна історія. Навчально-методичний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2006. 68 с.
31. Лановик Б. Д., Лазарович М.В., Матейко Р.М., Матисякевич З.М. Економічна історія України: Підручник / За заг. ред. Б.Д. Лановика. К.: Юридична книга, 2004. 456 с.
32. Лановик Б.Д., Лазарович М.В., Чайковський В.Ф. Економічна історія: Курс лекцій / За заг. ред. Б.Д. Лановика. К., 2000.
33. Лановик Б.Д., Матисякевич З.М., Матейко Р.М. Економічна історія України і світу: Підручник. К.: Вікар, 1999. 737 с.
34. Лановик Б.Д., Матисякевич З.М., Матейко Р.М. Економічна історія України і світу: Підручник / За ред. Б. Д. Лановика. 7-ме вид., стер. Київ: Вікар, 2005. 486 с., укр.
35. Мельник Л. Технічний переворот на Україні у XIX ст. К.,1972.
36. Міжнародні економічні відносини: Історія міжнародних відносин: Підручник / За ред. А.Філіпенка. К., 1992.
37. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства: Навч. посібник. К., 1996.

38. Погорелов С.Б. Історія економіки та економічної думки : навчальний посібник у структурно-логічних схемах. К.: КНЕУ, 2014.
39. Полтавський Ю.А., Пасемко Г.М., Олянич В.В. Історія економіки і економічної думки: Навч. посіб. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Х., 2007. 325 с.
40. Притуляк П. Економічний договір УНР з Німеччиною та Австро-Угорщиною 1918 р. *Укр. істор. журнал*. 1997. № 1. С. 62-72.
41. Радченко Н.М. Джерела з історії діяльності кредитно-банківських установ Наддніпрянської України (друга половина XIX – початок XX ст.): монографія. Ужгород: Гражда, 2019. 584 с.
42. Сіденко В. Економічне трансформування у країнах Центральної та Східної Європи. *Економіка України*. 1998. № 12. С. 60-68.
43. Становлення кооперації в українському селі: історико-економічні аспекти / За ред. А. О. Пайтелеймоненко. Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2006. 227 с., укр.
44. Теліщук М.М. Історія економіки та економічної думки: навчальний посібник. Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2008. 541 с.
45. Теплицький В. П. Реформи 1861 р. і аграрні відносини на Україні (60-90-ті роки XIX ст.) К., 1959.
46. Терещенко Ю. Україна і європейський світ: Нарис історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст.: Навч. посіб. К., 1996.
47. Тимочко Н.О. Економічна історія України: Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2005. 204 с.
48. Україна і світ. Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства: Навч. посібник / Б. Д. Лановик та ін. К.: Генеза, 1994.
49. Українська еміграція: від минувшини до сьогодення: Навч. посіб. / Б.Д. Лановик, М.В. Траф'як та ін.; За ред. проф. Б.Д. Лановика. Тернопіль, 1999.
50. Українські канадці в історичних зв'язках із землею батьків: До 100-річчя прибуття перших українських поселенців до Канади: Збірник. К., 1990.
51. Ущатовський Ю.В. Ідеї інституціоналізму в економічній думці України XIX - поч. XX ст. К.: КНЕУ, 2012.
52. Фещенко В.М. Дослідження проблем становлення та розвитку ринкового господарства в працях економістів України другої половини XIX - поч. XX ст. К.: КНЕУ, 2003с
53. Формування інфраструктури ринку в Україні в роки економічної політики 1921-1928 рр. / За ред. І. В. Лантух. Харків: Основи, 2004. 196 с., укр.
54. Царенко О.М., Захарчук А.С. Економічна історія України і світу: навч. посібник. Суми: Університетська книга, 2000. 310 с.
55. Чайковський В. Економічна історія світу і України: Навч. посіб. Тернопіль, 1997.
56. Черкашина Н.К. Економічна історія: Навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2003. 193 с.
57. Чуткий А.І. Нариси з економічної історії України. Книга 1. На перехресті торгових шляхів. К.: Темпера, 2013. 616 с.
58. Чуткий А.І. Нариси з економічної історії України. Книга 2. Становлення житниці Європи. К.: Темпера, 2015. 378 с.
59. Шевченко О.О. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 280 с.
60. Шульга І. Соціально-економічне становище Закарпаття в другій половині XVIII ст. Ужгород, 1962.
61. Якобчук В. П., Богоявленська Ю.В., Тищенко С.В. Історія економіки та економічної думки [Текст]: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2015. 476 с.

Методичні матеріали

1. Приходько В.П., Рошко С.М. Економічна історія: Методичні вказівки до самостійної роботи (для студентів денної та заочної форм навчання освітнього ступеня бакалавра спеціальності 292 міжнародні економічні відносини). Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2023. 58 с.

2. Рошко С.М. Навчальна програма курсу „Економічна історія”: з елементами модульного контролю (методичні матеріали до вивчення курсу для студентів факультету міжнародних відносин). Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2009. 40 с.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток _____).

(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток _____).

(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток _____).

(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток _____).

(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)